

ისტორიული არჩევანიდან დღევანდელ რეალობამდე

სულნიკები

„ქართული სამყარო მართლმადიდებლურმა სარწმუნოებამ განაპირობა და დაიცვა. მართლმადიდებლობა არის ჩვენი ისტორიული არჩევანი“, - ვკითხულობთ საქართველოს პატრიარქის 2007 წლის სააღდგომო ეპისტოლეში.

რამდენად არის დღევანდელი ქართული სახელმწიფო ამ ისტორიული არჩევანის ერთგული მიმდევარი?

როგორია დღეს ერის სულიერი მდგომარეობა?

რამდენად ჰუმანურია სახელმწიფოსა და რელიგიის ურთიერთობა?

ამ კითხვებზე პასუხის მისაღებად ჩვენი საზოგადოების სხვადასხვა სფეროს წარმომადგენლებს: ფილოსოფიის მეცნიერებათა დოქტორს, მწერალსა და დრამატურგს ბ-ნ **მამუკა დოლიძეს**; ექიმს, აღმოსავლური მედიცინის სპეციალისტს ბ-ნ **გიორგი ტამბაშიძეს**; პედაგოგიურ მეცნიერებათა კანდიდატს ქ-ნ **თინათინ თუშმალიაშვილს** და წმიდა სამების ტაძრის მოძღვარს, მღვდელ მიქაელ გვარამაძეს ვეწვიეთ.

მზია გვამია

N7-8/2008

გიორგი ლამაშვილი: სამწუხაროდ, დღეს საქართველოში სიყვარულის, კეთილგანწყობისა და თანაგრძნობის დეფიციტია, რაც კიდევ ერთხელ ადასტურებს იმ მოსაზრებას, რომ სახელმწიფო, რომელიც დღეს შენდება, თანდათან შორდება ჩვენს სულიერ ფასეულობებს.

ქართულ რეალობაში სხვა გამაერთიანებელი ძალა, გარდა მართლმადიდებლობისა და ეკლესიისა, არ არსებობს. ეკლესიაა ხელისუფალთა, თუ ჩვეულებრივ მოქალაქეთა ცხოვრების საერთო წესის დამდგენი. ასე იყო დასაბამიდან, ასე უნდა იყოს დღესაც: **ქართული**

სახელმწიფო ქართული ეკლესიის გარშემო უნდა შენდებოდეს. რეალობა კი სულ სხვაგვარია.

საქართველოში, ისევე როგორც მთელ მსოფლიოში, იგრძნობა არა მარტო ტექნოლოგიური, არამედ დიდი სულიერი ცვლილებები. გლობალური ცვლილებების წარმართვაში ზოგიერთ ქვეყანას განსაკუთრებული როლი ენიჭება. რეალურად დღეს საქართველო აპოკალიფსურ მდგომარეობაშია და ამ დროს ჩვენ არჩევანი უნდა გავაკეთოთ ღვთისაკენ მიმავალ მართლმადიდებლურ გზასა და თანამედროვე ცივილიზაციის მიერ შემოთავაზებულ ისეთ „დემოკრატიულ ღირებულებებს“ შორის, რომლებიც ეწინააღმდეგებიან ჩვენს სარწმუნოებას, ადათნესებს, ეროვნულ ფასეულობებს. როცა დემოკრატია სიტყვისა და ადამიანის უფლებების დამცველად გვევლინება, ეს ძალიან კარგია. მაგრამ ტრადიციასა და რელიგიურ მრწამსს რომ ეხებიან, ეს ჩვენს საზოგადოებაში დიდ გაღიზიანებას იწვევს.

საქართველო არის მართლმადიდებლურ-ქრისტიანული ქვეყანა. არ მეგულება მსოფლიოში სხვა ერი, რომელსაც ქრისტიანობისთვის წამებულ ამდენი მეფე-წმინ-

დანი ჰყავდეს და ერთ დღეში წამებულ 100 000 მონამე. ამერიკული ორსაუკუნოვანი დემოკრატიისგან განსხვავებით, საქართველოს დემოკრატიის უფრო დიდი გამოცდილება აქვს. ქართველი მეფეები ერის ხსოვნას შემორჩენენ არა მხოლოდ მოგებულ ომებით, არამედ, უპირველეს ყოვლისა, ღვთისმოსაობით, თავმდაბლობით, მოყვასისადმი სიყვარულით, მიმტევებლობით, ტოლერანტობით. 800 წლის წინათ, დავით აღმაშენებლის დროს, აშენდა არა მარტო ქრისტიანული ტაძრები, არამედ მეჩეთი, სინაგოგა, გრიგორიანული ეკლესია. ეს ფაქტიც იმაზე მეტყველებს, რომ ქართველებისთვის დემოკრატია და ტოლერანტობა სულის ნაწილია და გენეტიკაში გვაქვს ჩადებული. ჩვენდა სავალალოდ, ერის სულიერ მდგომარეობაზე უარყოფით ზემოქმედებას ახდენს ის ღირებულებებიც, რაც ვითომდა „დასავლურმა დემოკრატამ“ ქართულ ოჯახებში შემოიტანა, კონკრეტულად ქალისა და მამაკაცის ურთიერთობებში. თითქოსდა ქალის უფლებების დამცველი ემანსიპაციური ღირებულებები, ფაქტობრივად, მოგვევლინა ქალისა და მამაკაცის ბუნებით განსაზღვრული როლის ამრევად.

რაც შეეხება სახელმწიფოსა და რელიგიის ურთიერთკავშირს, გეტყვით, რომ **დღეს ხელისუფლებასა და მართლმადიდებლურ სარწმუნოებას შორის, თითქოს ფარული დაპირისპირებაა. სამწუხაროდ, დემოკრატიის ნიღაბს ამოფარებული თანამედროვე „დემოკრატები“, მიზანმიმართულად ცდილობენ მართლმადიდებლური სარწმუნოების დაკნინებას და მის გათანაბრებას სხვადასხვა სექტანტურ რელიგიურ მიმდინარეობებთან.** ღვთის წყალობით, ქართველი ხალხი ბრძენია და ყველაფერს საღად აანალიზებს. საპატრიარქო კი, ასეთ მზაკვრულ ჩანაფიქრს ტაძრების მშენებლობითა და გაძლიერებული ლოცვით პასუხობს.

ქართველი ერი მართლმადიდებლობამ იხსნა განადგურებისაგან... ქრისტიანული რელიგია, კერძოდ, მართლმადიდებლობა ქართველი ხალხის ისტორიისა და კულტურის ნაწილი კი არ არის, არამედ თავად გახლავთ ამ ისტორიის და კულტურის შემქმნელი. ასე რომ, ქართველი ერისა და რელიგიის ერთმანეთისგან განცალკევება შეუძლებელია...

ეკლესია, უპირველეს ყოვლისა, პასუხისმგებელია ერის სულიერ აღზრდაზე, საზოგადოებაში პატრიოტიზმის, სიყვარულის, უფროსებისა და წინაპრებისადმი პატივისცემის გრძნობის გაღვივებაზე. ჩვენი სულიერი მოძღვრების უმთავრესი ფუნქციაა ადამიანების სულიერი და ზნეობრივი სრულყოფა.

ქვეყნისთვის კრიტიკულ მომენტში ეკლესიამ, როგორც ერის წინამძღოლმა თავის თავზე უნდა აიღოს პასუხისმგებლობა მომავლის წინაშე და განვითარებულ მოვლენებს სწორი მიმართულება მისცეს, რასაც ჩვენი პატრიარქი და სულიერი მამა ილია II შესანიშნავად აკეთებს...

ერის სულიერ ცხოვრებაზე ცუდ გავლენას ახდენს უცხოური ელემენტების შემოჭრა. **სხვა ქვეყნებიდან ყველაფრის გადმოღება და დანერგვა ჩვენი ერის მენტალიტეტის გაუთვალისწინებლად არასწორია. საქართველო ტრადიციების ქვეყანაა, რასაც გაფ-**

რთხილება სჭირდება. ამიტომ, დღეს თითოეული ჩვენგანის ვალია დავიცვათ ადათ-წესები და ჩვენი ეროვნული ფასეულობები.

მამუკა ღოლიძე: სადაც სა-

ხელმწიფო ჩამოყალიბებულია და ნორმალურად არის განვითარებული, რელიგიას თავისი როლი და ადგილი უკავია საზოგადოებრივ ცხოვრებაში, მაგრამ, როცა ქვეყანაში კრიზისია, მაშინ სულიერმა მოღვაწემ შეიძლება არა მარტო რელიგიური, არამედ მოქალაქეობრივი პოზიციაც გამოხატოს, რათა ადამიანი გამოაფხიზლოს და დაუბრუნოს თავის ძირითად საქმიანობას.

დღეს, სამწუხაროდ, ქვეყნის „პოლიტიზაცია“ მოხდა. ინტერესების გაღარიბება შეიმჩნევა და ყველაფერი კონცენტრირებულია მხოლოდ პოლიტიკაზე. სხვადასხვა პროფესიის ადამიანებმა დაკარგეს ინტერესი თავიანთი ძირითადი საქმიანობის მიმართ და ყველა ჩართო პოლიტიკურ ბრძოლაში.

აქედან გამომდინარე, ეკლესიას საზოგადოების სწორად დამოძღვრის თვალსაზრისით, უდიდესი ფუნქცია დაეკისრა. ბევრს ჰგონია, რომ პატრიარქი პოლიტიკაში არ უნდა ერეოდეს. ეს არასწორია, რადგან თუ ჩვენი სულიერი მოძღვარი არ ჩაერია და არ განმუხტა სიტუაცია, პოლიტიკოსებს უჭირთ საკითხის მოგვარება. მართლმადიდებლურ ცნობიერებასა და პრინციპებს ადამიანებს შორის ურთიერთობის თვალსაზრისით

გადამწყვეტი მნიშვნელობა აქვს.

ვფიქრობ, სახელმწიფოსა და რელიგიის ურთიერთობა ჰარმონიული არ არის და ვერც იქნება, რადგან სახელმწიფო თავისი ბუნებით ძალადობის იარაღია და თავისი ინტერესები აქვს. რელიგია კი უფრო თავისუფალი და ჰუმანურია. აქედან გამომდინარე, რელიგიას შესწევს ძალა საზოგადოებას სწორ გზაზე დააყენოს.

მართლმადიდებლური პრინციპების დამცველი ადამიანი უფრო კანონმორჩილია და სიკეთისკენ არის მიმართული: ცდილობს ბოროტებას სიკეთით უპასუხოს. ჭეშმარიტი პატრიოტი უნდა იხრებოდეს ეკლესიისა და არა რომელიმე პარტიის მხარეზე, რომელსაც იგი ეკუთვნის. ეკლესიის მსახურნი, მართლაც, უანგაროდ დგანან ქვეყნის ინტერესების დასაცავად და დიდი რუდუნებით ემსახურებიან ხალხს.

კარგი იქნება, თუ რელიგიური პრინციპების მიმდევარი ადამიანები იქნებიან ქვეყნის მმართველობაში, რადგან მორწმუნე ადამიანი უფრო კანონმორჩილია და საზოგადოებისადმი დადებითად არის განწყობილი, იგი არ ცდილობს სიტუაციის დაძაბვას.

სახელმწიფოსა და რელიგიის ურთიერთობა ძალიან მნიშვნელოვანია და აუცილებელი მომენტი. ამ შემთხვევაში კი უპირატესობა უნდა მივანიჭოთ იმ ძალას, რომელიც უანგაროდ ემსახურება სიკეთეს და საზოგადოებასაც სწორ მიმართულებას აძლევს.

თინათინ თუშვალიშვილი:

სახელმწიფოსა და რელიგიის ურთიერთობა, მართლაც, ჰარმონი-

ული უნდა იყოს. რელიგია თვალყურს უნდა ადევნებდეს მთავრობის საქმიანობას და საჭიროების შემთხვევაში თავის აზრს გამოთქვამდეს. ღვთისმსახურის მიერ გამოთქმული მოსაზრება ყოველთვის პატრიოტული და ჭეშმარიტია, ხალხიც მას უფრო ენდობა. ვფიქრობ, ეკლესიისა და ხელისუფლების ურთიერთობა ყოველთვის ჰარმონიული უნდა იყოს. ჩვენი პატრიარქის გონივრული გამოსვლები ერის მიმართ ყურადსაღები, პატრიოტული და ჰუმანურია.

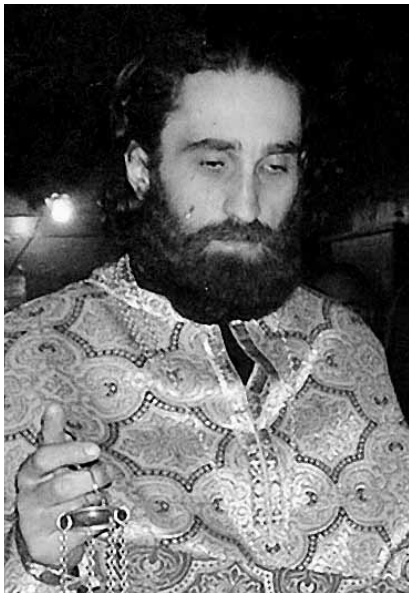
საერთოდ, ქვეყანაში მიმდინარე დაძაბულობის ფონზე, სიტუაციის განმუხტვის მიზნით, სასულიერო პირს შეუძლია გადაწყვეტი როლი შეასრულოს. საქართველოს ისტორიაში ამის უამრავი ფაქტი არსებობს.

ბოლო პერიოდში საქართველოში ბევრი რამ შეიცვალა, ბევრი რამ გაუფასურდა. ზოგს ქართული ტრადიციები დრომოჭმულად მიაჩნია. ამიტომ, აუცილებელია მომავალი თაობის აღზრდა ეროვნული სულისკვებით და ქართული ტრადიციების გათვალისწინებით.

ქართველებისთვის უმთავრესი ენა, მამული და სარწმუნოებაა, თუ ჩვენ ერთ-ერთი მათგანი დავკარგეთ, როგორც ერი, გადავშენდებით, ეს კი ღმერთმა ნუ ქნას...

მამა მიქაელი (ბვარამაქი):

მადლობა უფალს, რომ საქართველოში ბოლო დროს ბევრი ტაძარი

აშენდა და არაერთ ეკლესია-მონასტერს ჩაუტარდა სარესტავრაციო სამუშაოები. ეს, რა თქმა უნდა, ერის სულიერ ძლიერებაზე მიგვანიშნებს.

ქართველი ერის სულიერ ნინსვლაზე მეტყველებს ის ფაქტიც, რომ ჩვენი პატრიარქის ლოცვა-კურთხევითა და მოსახლეობის შენევნით დედაქალაქში აშენდა სამების საკათედრო ტაძარი.

ღვთისმადლით, ბოლო წლებში ეკლესიაში მრევლი მომრავლდა. მათი რიცხვი, რომ კიდევ უფრო გაიზარდოს, ამისათვის აუცილებელია მთლიანად ოჯახები იყოს მართლმადიდებლური, რათა მშობლებმა შვილებს ხელი შეუწყონ ქრისტიანულად იცხოვრონ, ხშირად იარონ ტაძარში, დაესწრონ ნირვას და გახდნენ ეკლესიის წევრნი. თუმცა, მხოლოდ ეკლესიაში ლოცვაროდია საკმარისი, მართლმადიდებელმა ადამიანმა კეთილი საქმეები უნდა აკეთოს. ტაძარში არის ის ადგილი, სადაც ადამიანი ცდილობს ცოდვების მონანიებას და გახლეჩილი სულის აღდგენას, ეკლესიაში მრევლს უდიდესი მადლი ეძლევათ, რათა შეძლონ ქრისტეს მცნებების აღსრულება და ღვთიური სრულყოფისაკენ სწრაფვა. ბოროტი ყოველთვის იბრძვის იმისთვის, რომ ადამიანი ჭეშმარიტების გზას ააცდინოს, სექტების მომრავლებაც ამის ერთ-ერთი მაგალითია.

ეკლესიური ცხოვრების გარეშე ცხოვნება შეუძლებელია. ადამიანი სანამ მართლმადიდებლურ ცხოვრებას არ დაიწყებს მას არ ძალუძს საკუთარ სულში მიმდინარე პროცესების აღქმა.

თუ ეკლესია თავის ადგილზე არ დგას, მაშინ ერი სულიერად დაკნინებულია. მღვდელმსახური – ცოცხალი ღმერთის მსახურია. იგი თავისი მოღვაწეობით ადამიანებს ღვთისმოსაობისკენ მოუწოდებს.

მართლმადიდებელმა ეკლესიამ ბევრი ჭირ-ვარამი გადაიტანა და ვერც სამოცდაათწლიანმა კომუნისტურმა რეჟიმმა ვერაფერი დააკლო. დარწმუნებული

ვარ, რომ ეკლესია დღევანდელ ნიჰილიზმს, უსიყვარულობასა და გულგრილობასაც გაუმკლავდება. ტაძარში ყოველთვის იყვნენ და იქნებიან ისეთი ადამიანები, რომლებსაც ვერანაირი განსაცდელი დააშორებს ღვთის სიყვარულსა და რწმენას.

საქართველოში ხელისუფლების წარმომადგენელთა უმრავლესობა მართლმადიდებელია, მაგრამ რამდენად არის მართლმადიდებლური ეს პრინციპები, რომლითაც დღეს ხორციელდება ქვეყნის მართვა?

– ამ კითხვაზე პასუხის გაცემა მიჭირს, რადგან პოლიტიკა, მაინც ბინძური საქმეა და ქვეყნის მმართველობაში სულიერად ძლიერი ადამიანი უნდა იყოს, რომ ცდუნებას გაუძლოს და არაფერი შეეშალოს. ხელისუფლების წარმომადგენლები იმ საზოგადოებაში აღზარდა, რომელსაც ჩვენ დღეს ვხედავთ. კომუნისტების უღმერთობის კვალი მათ სულიერ თუ ზნეობრივ ჩამოყალიბებაში მკვეთრად ჩანს და შედეგიც სახეზეა...

თუმცა, უნდა ითქვას, რომ ბოლო პერიოდში, ხელისუფლება მკვეთრად შემობრუნდა ეკლესიისკენ, ითვალისწინებს პატრიარქის რჩევებს, რომლის ლოცვა-კურთხევას უდიდესი ძალა აქვს.

ჩვენ თუ გვინდა ბედნიერ საქართველოში ვიცხოვროთ, აუცილებელია სულიერად გავძლიერდეთ. მშობლებმა ბავშვები ხშირად მიიყვანონ ტაძარში, რათა სამომავლოდ, საზოგადოება ჯანსაღი გაიზარდოს. ერის და ბერის ერთიანობით საქართველოს გამთლიანდება, თუ ახლა არ დავიწყებთ ნერგების დარგვა და მოვლა, წლების შემდეგ ნაყოფს ვერ მოვიმკით. მომავალი თაობა – ეს ის ძალაა, რომელმაც არამართო ეკლესია-მონასტერი, არამედ საზოგადოება უნდა ააშენოს და საქართველო გამთლიანოს.

ღმერთმა სიყვარული, სიმშვიდე, ცოდვათა მიტევება, მოთმინება და სასოება არ მოგაკლოთ. ამინ!